

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۲/۰۹/۲۹

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۲/۱۱/۰۷

تاریخ چاپ مقاله: ۱۴۰۲/۱۲/۱۰

سیدپوریا نصیری^۱، حمید عسکری رابری^۲

روش‌شناسی و تحلیل موضوعی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد رشته آهنگ‌سازی در دانشگاه‌های دولتی ایران از سال ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۰

چکیده

پژوهش حاضر به روش‌شناسی و تحلیل موضوعی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد رشته آهنگ‌سازی در دانشگاه‌های دولتی ایران (گروه موسیقی پردیس هنرهای زیبای دانشگاه تهران و دانشکده موسیقی دانشگاه هنر) در دهه ۱۳۹۰ پرداخته است. تبیین دستاوردهای پژوهشی در مراکز دانشگاهی ایران و در رشته‌ی آهنگ‌سازی به منظور شکل‌گیری زمینه‌های پژوهشی جدید از جمله اهداف اصلی این پژوهش بوده است. این پژوهش اهدافی چون دسته‌بندی موضوعی، تعیین فراوانی روش‌های پژوهش به کاررفته و بیشترین و کمترین موضوعات پژوهشی را مورد بررسی قرار داده است. سئوالات اصلی پژوهش عبارت‌اند از: (۱) پایان‌نامه‌های رشته آهنگ‌سازی در چه گروه‌های موضوعی طبقه‌بندی می‌شوند؟ (۲) روش پژوهش مورد استفاده و فراوانی آن چه بوده است؟ (۳) بیشترین و کمترین موضوعات مورد پژوهش کدام‌اند؟ (۴) کدام کلیدواژه‌ها بیشتر مورد استفاده قرار گرفته‌اند؟. پیش‌ازاین نیز پژوهش‌های مشابهی در رشته‌های گروه علوم انسانی صورت گرفته است، اما از مرتبط‌ترین پژوهش‌های پیشین می‌توان به پژوهشی در رشته‌ی نوازندگی ساز جهانی اشاره کرد. در این پژوهش در مجموع دو بیست و پانزده عنوان پایان‌نامه مورد بررسی قرار گرفتند. این پژوهش به شیوه کتابخانه‌ای به گردآوری اطلاعات پرداخت و با به‌کارگیری روش توصیفی-تحلیلی، پایان‌نامه‌ها را در شش گروه اصلی و بیست و یک زیرگروه فرعی طبقه‌بندی موضوعی کرد. گروه‌های اصلی این پژوهش عبارت‌اند از: «تجزیه و تحلیل آثار آهنگ‌سازی»، «مطالعات میان‌رشته‌ای موسیقی»، «موسیقی‌شناسی»، «علوم آهنگ‌سازی»، «پداگوژی موسیقی» و «سایر موضوعات». موضوعاتی چون «تجزیه و تحلیل آثار منتخب آهنگ‌سازان» و «تجزیه و تحلیل اثر پایان‌نامه عملی دانشجوی» بالاترین فراوانی و موضوعاتی نظیر «مطالعات میان‌رشته‌ای جامعه‌شناسی و موسیقی» و «مطالعات میان‌رشته‌ای هنرهای زیبا و موسیقی» کمترین فراوانی را داشته است. از میان روش‌های پژوهش مورد استفاده، روش «توصیفی» بیشترین سهم را به خود اختصاص داده است. از سایر روش‌های پژوهش به ترتیب فراوانی می‌توان به روش‌های «همبستگی»، «تاریخی»، «تجربی» و «علی-تطبیقی» اشاره کرد. در نتیجه‌ی استخراج ۱۰۴۹ کلیدواژه، کلیدواژه‌هایی چون «سونات»، «هارمونی»، «فرم» و «آهنگ‌سازی» مشمول بیشترین تکرار بودند.

واژگان کلیدی: روش‌شناسی و تحلیل موضوعی، آهنگ‌سازی، تحصیلات تکمیلی موسیقی، پایان‌نامه‌های موسیقی.

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد گروه آموزشی آهنگ‌سازی، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر، تهران، ایران.

^۲ نویسنده مسئول، استادیار گروه آموزشی نوازندگی موسیقی جهانی، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر، تهران، ایران.

Email: h.askari@art.ac.ir

^۳ این مقاله مستخرج از پایان‌نامه‌ی نگارنده اول و با راهنمایی نگارنده‌ی دوم با عنوان «تحلیل موضوعی و روش‌شناسی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد رشته آهنگ‌سازی در دانشگاه‌های دولتی ایران از سال ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۰» است.

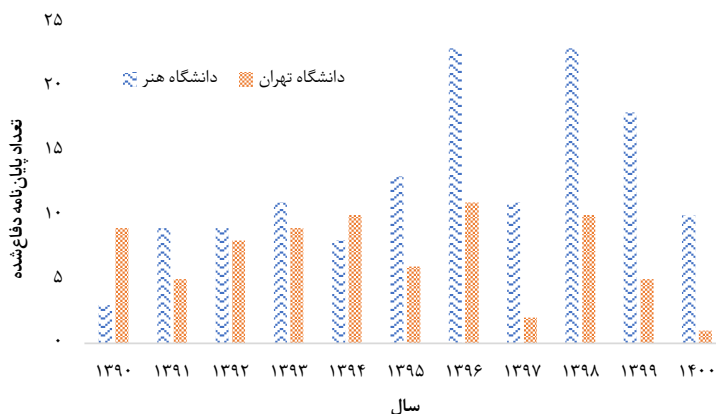
مقدمه

بررسی موضوعی پژوهش‌های دانشگاهی در تبیین زمینه‌های پژوهش نو، یا ادامه و تکمیل پژوهش‌های پیشین راهگشا است. بر این اساس تحلیل موضوعی، محتوایی و روش‌شناسی پایان‌نامه‌ها و رساله‌های دانشجویان اطلاعات مفیدی را برای مطالعه‌های آتی در اختیار پژوهش‌گران قرار می‌دهد.

با این رویکرد، مقاله‌ی حاضر به توصیف و طبقه‌بندی موضوعی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد رشته‌ی آهنگ‌سازی در دو دانشگاه دولتی ایران شامل دانشکده موسیقی دانشگاه هنر و گروه موسیقی پردیس هنرهای زیبای دانشگاه تهران در بازه‌ی زمانی سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۰ پرداخته است. در بخش تحلیل محتوا، متن پایان‌نامه‌ها مورد بررسی قرار گرفته است و مبنای دسته‌بندی موضوعی، بررسی عنوان، چکیده و کلیدواژه‌های پایان‌نامه‌ها بوده است.

دانشگاه هنر از سال ۱۳۷۷ در دوره‌ی روزانه (نوبت اول) و از سال ۱۳۸۲ در دوره‌ی شبانه (نوبت دوم) دانشجوی کارشناسی ارشد پذیرفته است. پردیس هنرهای زیبای دانشگاه تهران از سال ۱۳۸۶ در دو دوره روزانه و شبانه دانشجو پذیرفته است. لازم‌به‌ذکر است که از سال ۱۳۹۳ پردیس فارابی دانشگاه هنر نیز دانشجو پذیرفته است که در بازه‌ی زمانی مورد نظر پژوهش حاضر، مورد مطالعه قرار گرفته است. همچنین پردیس کیش دانشگاه تهران نیز در این بازه زمانی یک دوره‌ی دانشجوی کارشناسی ارشد آهنگ‌سازی پذیرفت که پژوهش حاضر به آن پرداخته است.

در بازه‌ی زمانی سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۰، به ترتیب تعداد ۱۳۸ و ۷۷ پایان‌نامه در دانشگاه هنر و تهران دفاع شده است (شکل ۱). پایان‌نامه‌ها در دو بخش نظری و عملی ارایه شده‌اند.

تصویر ۱: جدول توزیع فراوانی تعداد پایان‌نامه‌های دفاع شده در دانشگاه‌های هنر و تهران از ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۰

سؤال‌های پژوهش حاضر عبارت‌اند از: (۱) پایان‌نامه‌های رشته آهنگ‌سازی در چه گروه‌های موضوعی طبقه‌بندی می‌شوند؟ (۲) روش پژوهش مورد استفاده پایان‌نامه‌ها و فراوانی آن چه بوده است؟ (۳) بیشترین و کمترین موضوعاتی که مورد پژوهش قرار گرفته‌اند، کدام‌اند؟ و (۴) کدام کلیدواژه‌ها بیشتر مورد استفاده قرار گرفته‌اند؟

روش تحقیق

اطلاعات مورد نیاز این پژوهش شامل عناوین، چکیده‌ها، کلیدواژه‌ها و محتوای پایان‌نامه‌ها به صورت کتابخانه‌ای گردآوری و با روش توصیفی-تحلیلی، به دسته‌بندی موضوعی و روش‌شناسی پرداخته شده

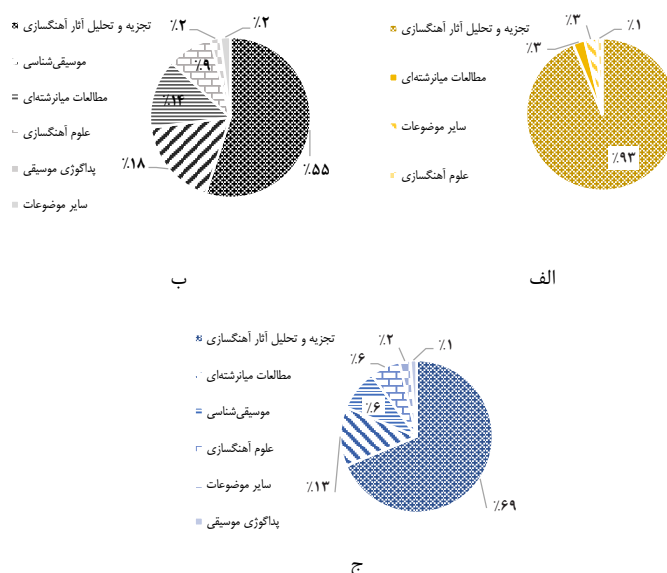
است. در این پژوهش از عنوان و چکیده برای دسته‌بندی موضوعی و از متن پایان‌نامه‌ها برای تحلیل درون‌مایه و روش‌شناسی استفاده شده است.

پیشینه تحقیق

پژوهش‌های متعددی در حوزه‌های علوم انسانی و مهندسی انجام شده است (برای مثال: رشیدی‌زاده ۱۳۸۵، و محمدی‌فر ۱۳۹۶)، و در زمینه موسیقی پایان‌نامه «تحلیل موضوعی و روش‌شناسی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد رشته نوازندگی ساز جهانی در دانشگاه‌های دولتی ایران از سال ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۸» (نمکی، ۱۴۰۰) به موضوع مشابهی در حوزه نوازندگی ساز جهانی پرداخته است. در این پایان‌نامه به دسته‌بندی موضوعی و روش‌شناسی پایان‌های کارشناسی ارشد رشته نوازندگی ساز جهانی در دو دانشگاه هنر و تهران و در بازه زمانی سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۸ به‌منظور تبیین دستاوردهای پژوهشی در مراکز دانشگاهی دولتی ایران و ارزیابی پیشنهاداتی برای پژوهش‌های آتی پرداخته شده است. براساس نتایج این پژوهش، موضوعاتی چون «آموزش موسیقی سازی»، «تجزیه و تحلیل آثار» و «تفسیر و اجرای موسیقی» بیشترین موضوعات را به خود اختصاص داده‌اند.

دسته‌بندی موضوعی

تعداد پایان‌نامه‌های بررسی‌شده در مطالعه حاضر مشتمل بر ۲۱۵ عنوان است که در شش گروه اصلی دسته‌بندی شده‌اند و متناظر با هر گروه، یک کد تخصیص داده شده است. این شش گروه اصلی عبارت‌اند از: «تجزیه و تحلیل آثار آهنگ‌سازی» کد ۱، «مطالعات میان‌رشته‌ای» کد ۲، «موسیقی‌شناسی» کد ۳، «علوم آهنگ‌سازی» کد ۴، «پداگوژی موسیقی» کد ۵ و «سایر موضوعات» کد ۶. توزیع فراوانی کدهای مذکور در دو دانشگاه به تفکیک در شکل ۲ نشان داده شده است. علاوه بر شش گروه اصلی، ۲۱ زیرگروه نیز مشخص شد که به وسیله اعداد اعشاری کدگذاری شده است (عدد چپ نماینده‌ی گروه اصلی و عدد راست نماینده‌ی زیرگروه است) که در جدول ۱ جزئیات آن به همراه توزیع فراوانی پایان‌نامه‌ها قابل مشاهده است.

شکل ۲- توزیع فراوانی موضوعات پایان‌نامه‌ها در دو دانشگاه تهران و هنر در شش گروه اصلی
الف- دانشگاه تهران، ب- دانشگاه هنر، ج- مجموع دو دانشگاه

جدول ۱ - توزیع فراوانی زیرگروه‌های موضوعی پایان‌نامه‌ها

کد	عنوان موضوع	مرکز دانشگاهی / تعداد پایان‌نامه‌ها		
		دانشگاه هنر	دانشگاه تهران	مجموع
(۱/۱)	تجزیه و تحلیل آثار منتخب آهنگ‌سازان	۷۰	۲	۷۲
(۱/۲)	تجزیه و تحلیل اثر پایان‌نامه عملی دانشجوی	۱	۷۰	۷۱
(۱/۳)	تحلیل آثار موسیقی فیلم	۴	۰	۴
(۲/۱)	علوم پزشکی، روان‌شناسی و موسیقی	۵	۰	۵
(۲/۲)	فیزیک و موسیقی (فیزیک صوت)	۳	۱	۴
(۲/۳)	جامعه‌شناسی و موسیقی	۱	۱	۲
(۲/۴)	فلسفه و موسیقی	۷	۰	۷
(۲/۵)	ادبیات، زبان‌شناسی و موسیقی	۲	۰	۲
(۲/۶)	دیگر هنرهای زیبا و موسیقی	۱	۰	۱
(۳/۱)	مبانی نظری موسیقی	۴	۰	۴
(۳/۲)	مطالعات تاریخی و تطبیقی موسیقی	۱۵	۰	۱۵
(۳/۳)	تجزیه و تحلیل موسیقی نواحی ایران	۶	۰	۶
(۴/۱)	هارمونی	۲	۰	۲
(۴/۲)	فرم	۱	۰	۱
(۴/۳)	سازشناسی	۲	۱	۳
(۴/۴)	آفرینش در آهنگ‌سازی ایرانی	۸	۰	۸
(۵/۱)	آموزش موسیقی	۲	۰	۲
(۵/۲)	پداگوژی آواز	۱	۰	۱
(۶/۱)	ترکیبی از مباحث نظری و تحلیل پایان‌نامه عملی	۱	۲	۳
(۶/۲)	بازنویسی پارتیتور	۱	۰	۱
(۶/۳)	موسیقی چندرسانه‌ای	۱	۰	۱

کلیدواژه‌ها

در پایان‌نامه‌های دانشگاه هنر با در نظر گرفتن تکرار واژه‌ها ۶۱۴ کلیدواژه‌های استفاده شده است که با حذف کلیدواژه‌های تکراری، این تعداد به ۴۵۵ عدد رسید. ۶۶ کلیدواژه بیش از یک بار در پایان‌نامه‌ها مورد استفاده قرار گرفته‌اند بیشترین فراوانی متعلق به کلیدواژه‌های «هارمونی» (۲۵ بار)، «فرم» (۱۵ بار)، «آهنگ‌سازی» (۱۲ بار) و «آهنگ‌سازان ایرانی» (۸ بار) است.

در پایان‌نامه‌های دانشگاه تهران مجموعاً ۴۳۵ کلیدواژه مورد استفاده قرار گرفته است که با حذف واژگان تکراری به ۲۹۳ کلیدواژه‌ی منحصربه‌فرد می‌رسد. ۵۵ کلیدواژه بیش از یک بار و در مجموع ۲۰۱ بار در پایان‌نامه‌های این دانشگاه آورده شده‌اند. بیشترین فراوانی متعلق به کلیدواژه‌های «سونات» (۲۳ بار)،

«هارمونی» (۱۰ بار)، «فرم» (۸ بار) و «آهنگ‌سازی» و «ارکستراسیون» (هرکدام ۷ بار) است.

جدول ۲- توزیع فراوانی کلیدواژه‌های پرکاربرد در مجموع پایان‌نامه‌های دو دانشگاه

فراوانی	کلیدواژه	ردیف
۳۵	هارمونی	۱
۲۳	سونات	۲
۲۳	فرم	۳
۱۹	آهنگ‌سازی	۴
۸	آهنگ‌سازان ایرانی	۵
۷	ارکستراسیون	۶
۷	ریتم	۷
۶	مد	۸
۶	موسیقی	۹
۶	ارکستر سمفونیک	۱۰
۶	موسیقی معاصر	۱۱
۶	موومان	۱۲
۶	ارکستر	۱۳
۵	تجزیه و تحلیل	۱۴
۴	کنسرتو	۱۵
۴	راپسودی	۱۶
۴	تم	۱۷
۴	کوارتت	۱۸
۴	کوارتت زهی	۱۹

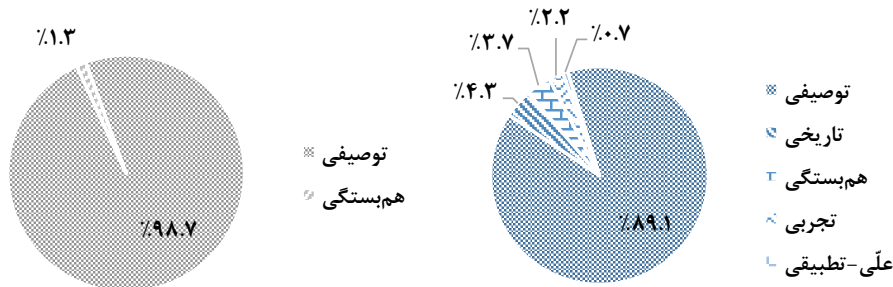
روش‌شناسی

روش‌های پژوهش مورد استفاده در پایان‌نامه‌ها از طریق مطالعه چکیده و بخش روش پژوهش مقدمه

آن‌ها مورد تحلیل و بررسی قرار گرفته است که نتیجه آن تقسیم‌بندی عناوین به پنج روش پژوهش هست. روش‌های مذکور عبارت‌اند از ۱) توصیفی، ۲) تاریخی، ۳) هم‌بستگی، ۴) تجربی و ۵) علی-تطبیقی (خاکی، ۱۳۹۱).

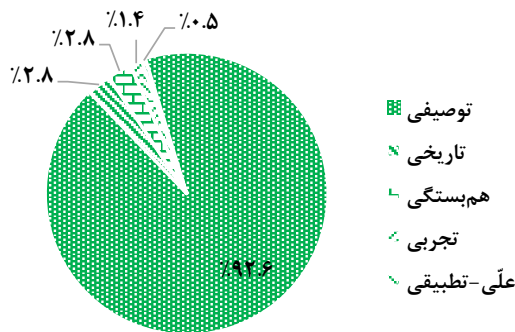
بررسی‌ها نشان می‌دهد که روش پژوهش توصیفی با تعداد ۱۲۳ و ۷۶ عنوان به ترتیب در دانشگاه هنر و تهران دارای بیشترین سهم بود. در مجموع، ۱۹۹ عنوان (۹۲/۶٪) از کل پایان‌نامه‌های هر دو دانشگاه در چارچوب توصیفی، شش پایان‌نامه به روش تاریخی و هم‌بستگی، سه پایان‌نامه به روش تجربی و یک پایان‌نامه به روش علی-تطبیقی به انجام رسیده‌اند.

بر اساس شکل ۳، روش پژوهش توصیفی به دلیل کثرت پایان‌نامه‌هایی که به تجزیه و تحلیل قطعات پرداخته‌اند - در مجموع - پراکنده‌ترین روش است.

ب

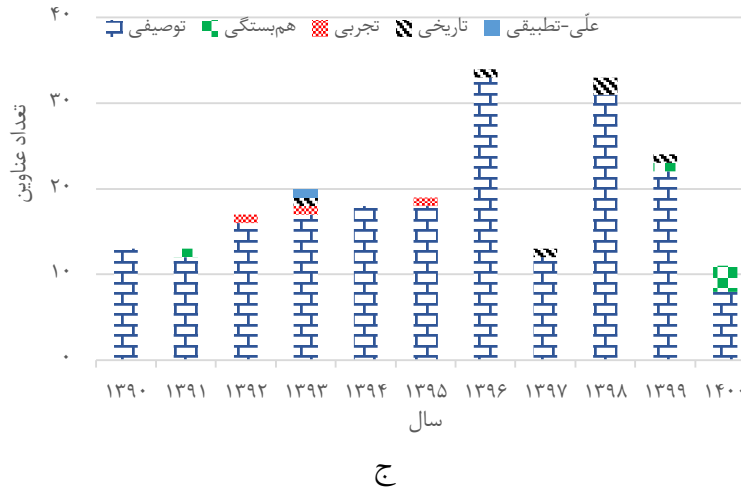
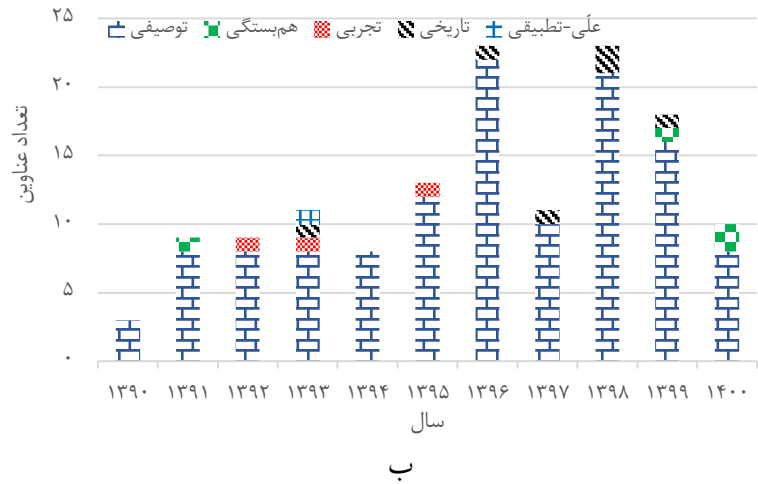
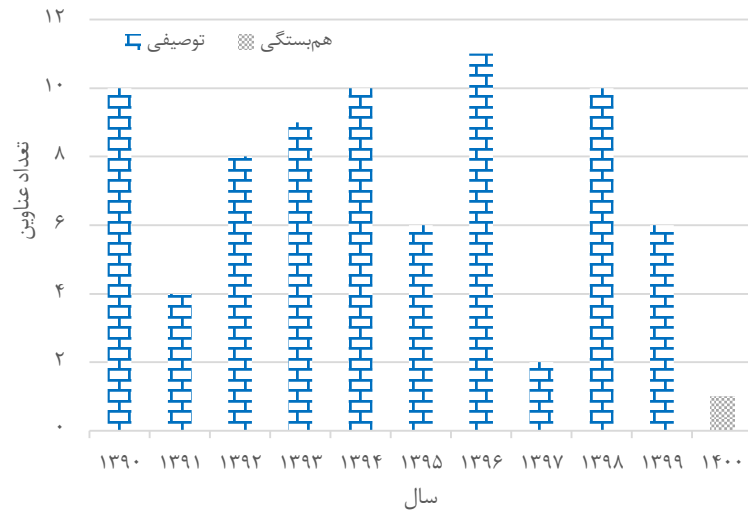
الف

ج

شکل ۳- توزیع فراوانی روش‌های مختلف به‌کار برده شده در پایان‌نامه‌ها
 الف- دانشگاه هنر، ب- دانشگاه تهران، ج- مجموع دو دانشگاه

در شکل ۴ به توزیع فراوانی روش‌های پژوهش مورد استفاده در دو دانشگاه هنر و تهران در بازه‌ی زمانی مطالعه حاضر اشاره شده است. همان‌طور که قابل مشاهده است، روش پژوهش «توصیفی» بیشترین فراوانی و روش پژوهش «علی-تطبیقی» کمترین فراوانی را در مجموع پایان‌نامه‌های دو دانشگاه داشته است.

شکل ۴- توزیع فراوانی روش‌های مختلف پژوهش در بازه‌ی زمانی سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۰
الف- دانشگاه تهران، ب- دانشگاه هنر، ج- مجموع دو دانشگاه

بررسی موضوعی پایان‌نامه‌ها

در این بخش به بررسی موردی پایان‌نامه‌ها ذیل گروه‌های مشروحه در جدول (۱) پرداخته می‌شود.

گروه اول: تجزیه و تحلیل آثار آهنگ‌سازی

در مجموع ۱۴۹ عنوان در گروه تجزیه و تحلیل آثار قرار می‌گیرند که شامل ۵۴٪ از کل پایان‌نامه‌های دانشگاه هنر (۷۵ عنوان از ۱۳۸ عنوان) و ۹۳٪ از کل پایان‌نامه‌های دانشگاه تهران (۷۲ عنوان از ۷۷ عنوان) در دهه ۹۰ است. این پایان‌نامه‌ها به طور کلی به تجزیه و تحلیل آثار آهنگ‌سازان اعم از ایرانی و غیر ایرانی (کد ۱/۱ با ۷۲ عنوان) و آهنگ‌سازان موسیقی فیلم (کد ۱/۳ با ۴ عنوان) پرداخته است. هم‌چنین آثار بخش عملی دانشجویان نیز در این گروه منظور شده است (کد ۱/۲ با ۷۱ عنوان). در ادامه به بررسی اجمالی شماری از پایان‌نامه‌ها پرداخته می‌شود.

در زیرگروه کد ۱/۱، در پایان‌نامه‌هایی چون «تجلی هویت ایرانی در باله امپرسیون اثر احمد پژمان» (علی محمدی، ۱۳۹۶) مشابه با پایان‌نامه «تجلی هویت ایرانی در کاپریس برای پیانو و ارکستر اثر مرتضی حنانه» (دیوسالار، ۱۳۹۸)، بحث هویت ایرانی به‌عنوان مسئله فرهنگی و چگونگی نمود موسیقایی آن در باله‌ی امپرسیون مورد توجه بوده است.

دو عنوان به تحلیل اپرای زیگفريد (دژآهنگ، ۱۳۹۱) و دیونیزس (شناسا، ۱۳۹۳)، یک عنوان به تحلیل باله (باله پرستش بهار) (زریون، ۱۳۹۲) و سایر عناوین به آثار از رپرتوار موسیقی مجلسی تا سمفونیک پرداخته است. دو عنوان پایان‌نامه شامل «موسیقی فولک در آثار استراوینسکی مطالعه‌ی موردی پتروشکا» (اصفهانی، ۱۳۹۶) و «بهره‌گیری از مؤلفه‌های موسیقی آناتولی در دو قطعه‌ی سوئیت قویون بابا و تم و واریاسیون در ر مینور اثر کارلو دومنیکونی» (امامی، ۱۳۹۸) نیز به نگاهی از دریچه موسیقی فولکلور به آثار آهنگ‌سازان غیر ایرانی داشته‌اند.

هشت پایان‌نامه به بررسی غیرموردی و گستره‌ای از آثار یک آهنگ‌ساز و یا برهه‌ای از زمان پرداخته‌اند که از جمله آنان می‌توان به مواردی اشاره کرد: «بررسی میکروپلی فونی در آثار لیگتی» (کریمی، ۱۳۹۱)، «بررسی پولی فونی در ۶ پرلود فوگ شوستاکویچ» (ساریخانی، ۱۳۹۴)، «تالیته، پنتاتونیسیم و هارمونی پارالل در آثار دبوسی (پرلودها برای پیانو سولو)» (نصری رودسری، ۱۳۹۵) و «بررسی ریز پرده‌ها در آثار چارلز آیوز» (دریسی، ۱۳۹۶).

در پایان‌نامه‌های زیرگروه کد ۱/۲ به تحلیل قطعات با ساختار سازآرایی سمفونیک پرداخته شده است که از جمله آن می‌توان به «قطعه «عقل سرخ» برای ارکستر اپوس ۱» (خداداد، ۱۳۹۲)، «سمفونی شماره یک» (جزء رضانی، ۱۳۹۳) و «موومان سمفونیک» (شرفی، ۱۳۹۵) اشاره کرد. از جمله نکات قابل توجه در برخی پایان‌نامه‌ها نظیر «سمفونی در سه موومان (سمفونی فارس)» (میری، ۱۳۹۱)، «موومان سمفونیک و تم و واریاسیون برای پیانو» (آستانه‌ها، ۱۳۹۴)، «قطعه‌ای برای ارکستر و اصوات الکترونیک» (رحمتی، ۱۳۹۶) و «یک قطعه برای ارکستر» (دارابی، ۱۳۹۸)، وجود ایرادات نوشتاری مانند یکسان نبودن فونت و عدم پارگراف‌بندی و نظم نوشتاری و هم‌چنین ایرادات ساختاری مانند حجم اندک پایان‌نامه‌ها که در برخی موارد منحصر به زیر ۲۰ صفحه است، اشاره کرد. در این میان برخی پایان‌نامه‌ها نیز فاقد فهرست منابع بودند که از جمله آنان می‌توان عناوین «موومان سمفونیک» (خراسانی، ۱۳۹۰) و «کاپریچیو برای ارکستر» (پناهی، ۱۳۹۰) را نام برد.

از میان پایان‌نامه‌های کد ۱/۳ تنها پایان‌نامه «بررسی فضای مدال، ارکستراسیون و ارتباط با درام در موسیقی سریال سرداران» (اسماعیلی، ۱۳۹۷) به بررسی موسیقی فیلم ایرانی پرداخته است و سه پایان‌نامه دیگر با عنوان «مقایسه سه ژانر مختلف در آثار انیو موریکونه مورد پژوهش: سینما پارادیزو، روزی روزگاری در آمریکا، به خاطر یک مشت دلار» (جوهری، ۱۳۹۵)، «رویگرد پیتر گابریل به موسیقی فیلم، با نگاه موردی به موسیقی فیلم آخرین وسوسه مسیح» (جلال‌الدین، ۱۳۹۶) و «مطالعه موسیقی فیلم لارنس عرب از منظر کارکرد دراماتیک» (دعبول، ۱۳۹۸) به تحلیل موسیقی فیلم‌های غیرایرانی پرداخته‌اند.

گروه دوم: مطالعات میان‌رشته‌ای موسیقی

تعداد ۲۱ پایان‌نامه در شش زیرگروه «علوم پزشکی، روان‌شناسی و موسیقی» (کد ۲/۱)، «فیزیک و موسیقی (فیزیک صوت)» (کد ۲/۲)، «جامعه‌شناسی و موسیقی» (کد ۲/۳)، «فلسفه و موسیقی» (کد ۲/۴)، «ادبیات، زبان‌شناسی و موسیقی» (کد ۲/۵) و «دیگر هنرهای زیبا و موسیقی» (کد ۲/۶) قرار دارند. پایان‌نامه‌های زیرگروه کد ۲/۱ بر علوم اعصاب متمرکز بوده و به سایر علوم پزشکی ورود نمی‌کنند. در پایان‌نامه «ارتباطات مغزی مرتبط با حس کسل‌کنندگی فاعلی در ادراک موسیقی» (فخرطباطبایی، ۱۳۹۲) که با روش تجربی انجام شده است، از طریق الکتروانسفالوگرافی و تهیه نقشه مغزی و پایش سیگنال‌های مغز در حین شنیدن ۱۰ قطعه کسل‌کننده و غیرکسل‌کننده، به ارتباط میان سیگنال‌های بتا و تتا مغز با کسل‌کننده بودن پرداخته‌اند. نتیجه حاصله از پایان‌نامه «تجزیه و تحلیل رنگین‌کمان موسیقایی مطالعه کارکردهای رفتارشناسی شنونده» (زگردی، ۱۳۹۵)، حاکی از کاهش خشم است. شیوه انجام پژوهش‌ها در این کد متکی بر پژوهش تجربی بوده و از آزمایش‌شوندگان به شیوه‌هایی چون نمونه‌برداری و پرسش‌نامه پژوهش به عمل آمده است.

کد ۲/۲ پیوند فیزیک صوت و موسیقی را شامل می‌شود. بخش قابل توجهی از پایان‌نامه‌ها شامل محاسبات نظری و ریاضی است. پایان‌نامه «بررسی تأثیر نسبت‌های بسامدی در ملایمت فواصل» (نادریان، ۱۳۹۶) ضمن مروری بر نظر پیشینیان نظیر فارابی و فیثاغورث درباره اصل مطبوعیت صدا، به مفهوم ملایمت فواصل در بین هارمونیک‌های نت و هم‌چنین ریزپرده‌ها می‌پردازد. دو پایان‌نامه‌ی «بررسی نسبت فواصل مدهای موسیقی دستگای ایران و مقایسه آن با تنوری‌های مطبوعیت فواصل برای خلق چندصدایی» (حسین‌آبادی، ۱۳۹۸) و «مقایسه ارتباط هارمونیک‌ها با میکروتون‌های موسیقی اسپکترا و میکروتون‌های موسیقی دستگای ایران» (مرشدی، ۱۳۹۹) حوزه فیزیک صوت را در قلمرو موسیقی دستگای ایران و با روش پژوهش هم‌بستگی مورد بررسی قرار دادند.

در پایان‌نامه نخست با توجه به وجود بسترهای مدال مختلف و روایات گوناگون در دستگاه‌ها و آوازهای ردیف، دانشجو نسبت به تعیین مطبوع‌ترین بستر در دستگاه یا آواز مشخص به روش‌های بی‌نظمی هارمونیک و فاستر و در نهایت استفاده از بستر مشخص شده برای ایجاد چندصدایی و هارمونی اقدام کرده است. پایان‌نامه دوم ضمن نگاهی به بحث مطبوعیت مانند پایان‌نامه پیشین، به تطبیق ریزپرده‌های موسیقی دستگای ایران و موسیقی اسپکترا از طریق سری هارمونیک پرداخته است تا بدین‌وسیله امکان ورود مصالح موسیقی دستگای ایران به موسیقی اسپکترا را مورد بررسی قرار دهد. برخلاف سه پایان‌نامه پیشین که بر مقوله‌ی فرکانس متمرکز بوده‌اند، پایان‌نامه «بررسی الگوهای ریتمیک-کشی بوق ماشین و ارتباط آن‌ها با الگوهای ریتمیک موسیقایی» (یوسفی، ۱۴۰۰) در حیطه‌ی ریتم

است. این پژوهش به روش هم‌بستگی با جمع‌آوری نمونه‌های بوق ماشین در سطح شهر به بررسی شیوه تأثیرگذاری هریک بر انسان و عوامل دخیل در میزان تأثیرگذاری بوق پرداخته است. این پایان‌نامه را می‌توان اولین پژوهشی دانست که در دانشگاه تهران از روش پژوهش به‌جز توصیفی استفاده کرده است. کد ۲/۳ شامل دو عنوان پایان‌نامه در مقوله‌ی جامعه‌شناسی، فرهنگ و موسیقی است. نظر به فقدان تعریف مشخص از عبارت «موسیقی فاخر»، پایان‌نامه «تحلیل جامعه‌شناختی اصطلاح «موسیقی فاخر» در موسیقی معاصر ایران» (فرجی، ۱۳۹۶) ضمن تلاش برای تعیین تعریفی مشخص درباره‌ی این عبارت، به این مهم می‌پردازد که آیا حاکمیت برداشتی یکسان با متخصصان هنر و موسیقی دارد یا خیر که بر اساس نتایج پاسخ آن منفی است.

پایان‌نامه «مرزها: یک قطعه برای ارکستر (با نگاهی بر مقاله «مفهوم امر سیاسی» اثر کارل اشمیت)» (منیبی، ۱۳۹۸) در واقع مصداق و بازنمایی موسیقایی دو مفهوم مورد دولت بی‌طرف (لیبرال) و تام (توتالی تر) مورد اشاره کارل اشمیت در مقاله «مفهوم امر سیاسی» است که دانشجو از تضاد و تقابل بین دو مفهوم مذکور به‌صورت موسیقایی در اثر پایان‌نامه عملی خود استفاده کرده است.

بیشترین عناوین پایان‌نامه‌های میان‌رشته‌ای با هفت عنوان مربوط به کد ۲/۴ و در حوزه فلسفه و موسیقی است. نتایج پایان‌نامه «تحلیل رویکرد هیندمیت به موسیقی بر پایه سخنرانی دانشگاه هاروارد» (عابری زاهد، ۱۳۹۶) به ارتباط آهنگ‌ساز و جهان پیرامون، مخاطبان و نوازندگان و نقش این ارتباط در خلق آثار از نظر پاول هیندمیت پرداخته است. نگارنده در پایان‌نامه «زایش امر نو از بطن سنت با نگاهی به موومان اول سمفونی شماره پنج گوستاو مالر» (افسری قره‌چپوق، ۱۳۹۶) و با توجه به نظر «والتر بنیامین»، فیلسوف آلمانی تبار، مدرنیسم را به معنای پشت‌کردن به گذشته ندانسته و به شیوه‌ی برخورد گوستاو مالر با این عقیده و استفاده از اندوخته‌های دوران‌های پیشین تاریخ موسیقی در سمفونی شماره پنج پرداخته است.

پایان‌نامه‌ی «زمان و فضای ژاپنی در موسیقی ترو تاکمیتسو» (عالی‌پور هفشجانی، ۱۳۹۷) با توجه به زیباشناسی ژاپنی و معنی «فضا» و «زمان» در آن، به بررسی شیوه مواجهه‌ی ترو تاکمیتسو با این دو پرداخته است. با توجه به فقدان منابع فارسی به ادعای نگارنده، این نخستین پژوهش در موضوع فضا و زمان در موسیقی ژاپن به زبان فارسی است. در پایان‌نامه «مطالعه‌ی تحلیلی نمود فلسفه شوپنهاور در موسیقی درام ریشارد واگنر» (اسلامی‌زاده، ۱۳۹۷) به شیوه تأثیرپذیری ریچارد واگنر از فیلسوف شهیر آلمانی، آرتور شوپنهاور در نیمه دوم آثار این آهنگ‌ساز پرداخته شده است که نقطه اوج آن را می‌توان در موسیقی درام «پارسیفال» دانست.

پاسخ لئونارد برنستاین به پرسش «موسیقی به کجا می‌رود؟»، هدف اصلی پژوهش با عنوان «مطالعه رویکردهای تحلیلی سخنرانی‌های لئونارد برنستاین با عنوان موسیقی به کجا می‌رود؟» (تدین موسوی، ۱۳۹۸) است که پاسخ برنستاین به این سؤال رفتن موسیقی به سمت تنالیت - البته نه در شکل قدیمی آن - است. فعالیت‌های پژوهشی علیرضا مشایخی منجر به شکل‌گیری چهار سبک متفاوت شده است که اصطلاحاتی چون «تمرکز گسترده»، «موسیقی نسبی»، «متا ایکس» و «مانیفست» نمود این چهار سبک هستند. پایان‌نامه «نگاهی تحلیلی به سبک‌شناسی در آثار علیرضا مشایخی» (پاشازاده، ۱۳۹۸) رویکرد این آهنگ‌ساز را ذیل سبک‌های مذکور مورد بررسی قرار داده است. آخرین پایان‌نامه‌ی این کد با عنوان «واکاوی مفهوم رسانه در نقد موسیقایی ادوارد سعید» (هوشمند، ۱۳۹۸) به نظریات ادوارد سعید فیلسوف پسااستعمارگرا درباره رسانه در نوشته‌های حوزه موسیقی او می‌پردازد.

در زیرگروه کد ۲/۵، نگارنده در پایان‌نامه «کارکرد نشانه‌های موسیقایی در آوازهای مرگ کودکان اثر گوستاو مالر» (میرزایی، ۱۳۹۶) به هم‌نشینی کلام و موسیقی در اثر گوستاو مالر بر مبنای دانش نشانه‌شناسی پرداخته است. پایان‌نامه «تحلیلی موسیقایی از رمان بوف کور» (انوری، ۱۳۹۷) این رمان را با عینک موسیقایی نگاه کرده و به بهره‌گیری صادق هدایت از موسیقی از مناظری چون فرم، لایت موتیف و غیره در شکل‌دهی رمان «بوف کور» پرداخته است.

آخرین زیرگروه کد ۲ که به پیوند موسیقی و سایر هنرهای زیبا می‌پردازد، با یک پایان‌نامه با عنوان «مطالعه تطبیقی ترکیب‌بندی عناصر در آثار موسیقی و نقاشی دوره رمانتیک با تکیه بر ذائقه دانشجویان موسیقی در ایران» (قدیانی، ۱۴۰۰) به شکل میدانی و با روش پژوهش همبستگی به‌عمل آمده از دانشجویان رشته موسیقی در ایران (بیشتر رشته‌های آهنگ‌سازی و موسیقی جهانی) به دنبال کشف ارتباط میان تحلیل بصری از موسیقی اجرا شده است و هم‌چنین اشتراکات برداشت مخاطب از یک تابلو نقاشی دوران رومانیک و قطعه موسیقی است.

گروه سوم: موسیقی‌شناسی

۲۵ عنوان پایان‌نامه در سه زیرگروه کد ۳ قرار گرفته‌اند. در کد ۳/۱، پایان‌نامه «بررسی نشانه‌های زیبایی‌شناسی نئوکلاسیک» (عموجوادی، ۱۳۹۰) به بررسی مفهوم نئوکلاسیسم در هنر و موسیقی و نظرات زیباشناسانه درباره‌ی آن می‌پردازد. این پایان‌نامه فاقد تعداد صفحات کافی بوده و در نتیجه دارای ایراد ساختاری است. وجه اشتراک دو پایان‌نامه «ساختار موسیقی آتنال» (آرامش‌نژاد، ۱۳۹۰) و «بررسی اجمالی تکنیک‌های آهنگ‌سازی قرن بیستم از دیدگاه سازماندهی اصوات» (خلیلی، ۱۳۹۱) را می‌توان در تبیین و تحلیل مبانی نظری موسیقی قرن بیستم بر پایه مفهوم مجموعه‌ها به‌منظور هدایت اصوات و گزینش فرکانس‌ها جست. پایان‌نامه «تأثیر موسیقی آتنال غرب بر موسیقی دانان ایرانی» (بذرافکن، ۱۳۹۴) ضمن نگاهی به تاریخ عبور از نظام تنال و فراگیری استفاده از هارمونی‌ها، آکوردهای جدید و بسترهای مدال و گام‌های نو در مکاتب امپرسیونیسم و اکسپرسیونیسم، به نحوه‌ی ورود این نگرش آزادانه در آثار آهنگ‌سازان ایرانی پرداخته است که برخلاف سه پایان‌نامه پیش، رویکردی ملی دارد.

در میان پایان‌نامه‌های کد ۳/۲ که به بررسی و تطبیق دو یا چند اثر و یا یک اثر از چند ارکستراتور/تنظیم‌کننده از منظر تکنیک‌های آهنگ‌سازی می‌پردازند، پایان‌نامه «ریشه‌یابی شباهت‌های موسیقایی میان ایران و مجارستان» (سیداحمدی زاویه، ۱۳۹۱) به واسطه‌ی به‌کارگیری مؤلفه‌های مردم‌شناسانه نظیر پژوهش در زبان و تاریخ در کنار موسیقی، بی‌شباهت به پایان‌نامه‌های رشته اتنوموزیکولوژی نیست؛ هرچند که در بخش تحلیل موسیقی این پایان‌نامه به مواردی چون مدها، موتیف‌های ریتمیک و غیره پرداخته شده است که در این صورت به پایان‌نامه‌های رشته آهنگ‌سازی نزدیک می‌شود.

از میان پایان‌نامه‌هایی که رویکرد تاریخی دارند چهار عنوان «کاتالوگ توصیفی از آثار سمفونیک آهنگ‌سازان ایران از ابتدا تا پایان سال ۹۵ (کیانی ده‌کیانی، ۱۳۹۷)»، «آنتولوژی کوارتت زهی در آثار آهنگ‌سازان ایرانی» (شفاف، ۱۳۹۸)، «نقش چندصدایی و هماهنگی در کارگان آثار سمفونیک ایران (۱۲۹۰-۱۳۹۰)» (آرین‌مهر، ۱۳۹۸) و «سیر تطور آهنگ‌سازی چندصدایی به شیوه‌ی غربی در ایران در دهه‌های ۱۳۲۰ تا ۱۳۵۰» (میربهشتی‌مقام، ۱۳۹۹) همگی بر کارگان موسیقی ایران متمرکز هستند اما دو عنوان آخر به‌طور

مشخص بر بحث چندصدایی در موسیقی ایران تأکید دارند. وجه اشتراک این دو پایان‌نامه را می‌توان تحلیل گفتمان‌های چندصدایی در موسیقی ایران دانست؛ با این تفاوت که پایان‌نامه نخست با توجه به بازه‌ی زمانی گسترده‌تری که دارد (یک قرن)، از سویی پوشش‌دهنده‌ی نگرش‌های چندصدایی در دوران قاجار و ابتدای پهلوی اول است و از سوی دیگر نگرش آهنگ‌سازان متأخر ایران مانند علیرضا مشایخی و شریف لطفی را نیز دربر می‌گیرد.

پایان‌نامه «بررسی تطبیقی نت‌نگاری نوین در آثار آهنگ‌سازان معاصر (مطالعه موردی بانسی، ۸۳۷، کهکشان مارپیچ، اتود ۲ فریمن، کنتاکت و طلسم باران)» (چنگائی، ۱۴۰۰) به‌عنوان تنها پژوهش حوزه نت‌نگاری موسیقی در بازه سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۰، با نگرشی تاریخی از ابتدای نت‌نگاری و نگارش موسیقی تا قطعات موسیقی قرن بیستم و معاصر، اهمیت نت‌نگاری نوین را در ارایه جزئیاتی نتیجه‌می‌گیرد که نت‌نویسی کلاسیک در برخی موارد قادر به انتقال آن نیست.

آخرین زیرگروه از گروه موسیقی‌شناسی با کد ۳/۳ به تجزیه و تحلیل موسیقی نواحی ایران اختصاص دارد. با توجه به رویکرد برخی از پایان‌نامه‌ها، می‌توان آن‌ها را بیشتر پایان‌نامه‌هایی با سوبه‌ی غالب قوم‌موسیقی‌شناسی دانست.

پایان‌نامه «سیاوچمانه» (احمدی، ۱۳۹۱) علاوه بر مروری بر سازهای منطقه اورامان (هورامان)، عناصر موسیقایی شامل فواصل و مقام‌ها و غیره، رویکردی مردم‌شناسانه نیز دارد. هم‌چنین دارای ایرادات ساختاری نظیر فقدان چکیده و فقدان مطالب الزامی در بخش مقدمه (مانند روش پژوهش، پیشینه پژوهش و غیره) است. دو پایان‌نامه «سرچشمه‌های آفرینش و اجرای موسیقی در خیابان‌های شهر تهران» (پنجعلی پورسنگری، ۱۳۹۲) و «بررسی ساختار موسیقایی اجراهای زورخانه‌ای شهر تهران» (افسران، ۱۳۹۳) از نظر مکانی منحصر به شهر تهران و با روش پژوهش توصیفی هستند. پایان‌نامه‌ی نخست به نحوه‌ی مواجهه مردم با هنرمندان خیابانی در عرصه موسیقی و پایان‌نامه‌ی دوم به تجزیه و تحلیل قطعات موسیقی زورخانه‌ای و آوانگاری دو ضرب «پای‌ورود» و «نوا‌ی پهلوانی» به روایت سه تن از مرشدان شامل حجتی، نیری و تمولی پرداخته است. از جمله نقاط ضعف پایان‌نامه‌ی نخست می‌توان به ناکافی بودن مباحث اشاره کرد. این ضعف در پایان‌نامه «بررسی تحلیلی موسیقی رقص‌های شمال خراسان» (عطاری، ۱۳۹۲) نیز وجود دارد. در پایان‌نامه «شاهنامه‌خوانی در ایل بختیاری» (شمس مورکانی، ۱۳۹۴) ضمن ارایه‌ی پیشینه‌ای از گویش، فرهنگ و جغرافیای شاخه‌های ایل بختیاری، به جایگاه، کارکرد و خصوصیات شاهنامه‌خوانی در این ایل پرداخته و نتایجی چون: ۱. ۳۳/۵۷٪ هماهنگی شاهنامه‌خوانی در ایل بختیاری با منابع اصیل شاهنامه ۲. استفاده شاهنامه‌خوانان از تحریرهای آوازی گسترده و هم‌چنین مد راست پنج‌گاه و ۳. تطبیق و مقایسه میزان دیرش تحریرها، تأکید و استرس در شاهنامه‌خوانان متفاوت ایل بختیاری را تحصیل کرده است.

آخرین پایان‌نامه این کد با عنوان «بررسی و تحلیل تکنیک‌های آوازی مقام‌های لو و هرایبی» (چاهیان، ۱۳۹۵) در پژوهشی توصیفی و جامع به موسیقی اقوام گرد ساکن شمال خراسان (منطقه کُرم‌انج) پرداخته و ضمن معرفی وضعیت تاریخی، فرهنگی و قوم‌نگاری این منطقه در کنار مشخصات کلی موسیقی شمال خراسان، به ویژگی‌های دو مقام «لو» و «هرایبی» در خوانش‌های چندین تن از بخشی‌های کُرم‌انج و از مناظری چون بستر مدال، مسائل ریتمیک و متریک، تکنیک‌های آوازی، پیوند شعر و موسیقی و کاربرد آن‌ها پرداخته است.

گروه چهارم: علوم آهنگ‌سازی

۱۵ پایان‌نامه ذیل گروه چهارم در حوزه‌های مهارت و علوم آهنگ‌سازی چون هارمونی، فرم، سازشناسی و آفرینش در موسیقی ایرانی بوده که در چهار زیرگروه دسته‌بندی می‌شوند. یافته‌های عناوین کد ۴/۱ به مقوله هارمونی اختصاص دارد.

در پایان‌نامه‌ی «ارایه‌ی راهکاری برای هارمونیزه کردن، بر مبنای ساختار فواصل دستگاه سه‌گاه» (عین‌علی، ۱۳۹۳) با توجه به فاصله معجب ۱۴۵/۱۳۵ سنتی در دستگاه سه‌گاه، با تحلیل پنج ردیف گوناگون و در نظر گرفتن گوشه‌هایی با بستر مدال مخصوص به خود (درآمد، زابل، مویه، مخالف و مغلوب)، به پیشنهاداتی برای هارمونی‌گذاری این دستگاه پرداخته شده است. استخراج هارمونی از ملودی بر اساس نظرات سه تن از موسیقی‌دانان ایرانی شامل شریف لطفی، داریوش طلایی و مرتضی حنانه و همچنین نگاه آزادانه به مقوله هارمونی‌گذاری موسیقی ایرانی به وسیله نفی هژمونی هارمونی زوج و فرد، موضوع پایان‌نامه «استخراج هارمونی از ملودی در موسیقی ایرانی بر اساس دیدگاه‌های: مرتضی حنانه، شریف لطفی و داریوش طلایی» (لطفی، ۱۳۹۴) است.

پایان‌نامه کد ۴/۲ با عنوان «فرم در موسیقی ایرانی» (خنافری، ۱۳۹۳) با مصداق قرار دادن چهار نمونه از تصانیف موسیقی ایرانی و فرضیه مبنا قرار دادن «دانگ» به عنوان معیار تقسیمات فرمال در موسیقی ایرانی، به شرح شکل‌گیری فرم در موسیقی ایرانی پرداخته است.

در کد ۴/۳ مرتبط با سازشناسی، آشنایی و معرفی تکنیک‌های معاصر در ساز گیتار کلاسیک به منظور تشویق دانشجویان به آهنگ‌سازی برای این ساز، هدف پایان‌نامه «بررسی تکنیک‌های معاصر نوازندگی گیتار کلاسیک» (جسمی، ۱۳۹۴) بوده است. در پایان‌نامه «بررسی مزایا و مشکلات ارکستر سازهای ایرانی» (علم، ۱۳۹۵) با هدف رفع ضعف‌های موجود در امر آموزش سازهای ایرانی و همچنین هم‌نوازی آنان در ارکستر، یافته‌هایی یازده‌گانه در جهت ارتقاء کیفی نوازندگی و هم‌نوازی سازهای ایرانی ارائه کرده است. آخرین پایان‌نامه‌ی این کد با عنوان «مطالعه‌ی ساختار ارکسترال در ارکستر مضرابی حسین دهلوی» (ذکریایی، ۱۳۹۹) ضمن مطالعه سازها، ساختار ارکستر مضرابی و تکنیک‌های به‌کاررفته توسط سازها در قطعات ارکستر مضرابی، به ارتباط برخی عوامل مانند استفاده از هارمونی‌های ساده به تناسب ساختار سازهای ایرانی اشاره کرده است.

استفاده از مصالح موسیقی ایرانی اعم از ردیف یا موسیقی نواحی ایران و آهنگ‌سازی بر اساس آن‌ها، موضوع کد ۴/۴ است. پایان‌نامه «بررسی تکنیک‌های آهنگ‌سازی بلا بارتوک، در جهت استفاده از امکانات موسیقی ایران (مطالعه موردی: موسیقی محلی)» (فقیه نصیری، ۱۳۹۲)، به رویکرد بلا بارتوک نسبت به موسیقی محلی پرداخته و هدف از این پژوهش را الهام گرفتن از رویکرد او در جهت استفاده از موسیقی محلی ایران می‌داند. دو پایان‌نامه‌ی «نگرشی به آهنگ‌سازی بر اساس گوشه‌های اصلی دستگاه شور بر روی گیتار میکروتونال» (محمودی، ۱۳۹۵) و «بررسی نقش فاصله‌ها و تن‌های فرعی و کارکرد آن‌ها در شکل‌گیری محور مدال در ساختار موسیقی کلاسیک ایرانی و کاربرد آن‌ها در آهنگ‌سازی» (حق‌پرست حساس، ۱۳۹۹) در حوزه‌ی مبانی موسیقی ثبت‌شده در ردیف هستند. پایان‌نامه‌ی اول با ترکیب دو امکان اجرای قطعات با بافت چندصدایی در گیتار و همچنین اجرای ریز‌پرده‌ها در نسخه‌ی میکروتونال این ساز، به چندصدایی بر مبنای موسیقی موجود در ردیف پرداخته است و در برخی از گوشه‌های دستگاه شور پژوهش خود را پیاده‌سازی کرده است. در پایان‌نامه دوم، هدف شبیه‌سازی آهنگ‌سازی بر اساس موسیقی ثبت‌شده

در ردیف و بدون تقلید عینی از آن بوده است که این مهم از طریق تحلیل و تشخیص نت‌ها (با در نظر گرفتن فراوانی آن‌ها) و کشش‌هایی که نقش اصلی را در ساختار مدال و تنال یک گوشه دارند، انجام پذیرفته است. این پایان‌نامه منتقد تئوری دودانگی در موسیقی ایران بوده و بستر مدال خود را مطابق با گفتمان موسیقی کلاسیک ایرانی (علی‌نقی وزیری) به صورت گام یک اکتاوی فرض کرده است.

چهار عنوان «بررسی شیوه‌های استفاده از مصالح موسیقی ایرانی در آثار رضا والی، نادر مشایخی، حمیدرضا دیبازر و محمدرضا تفضلی» (اسدالله‌خان والی، ۱۳۹۶)، «بررسی شیوه‌های استفاده از الحان محلی‌گردی در باغ‌های پژمان هوشنگ کامکار» (حسن‌زاده، ۱۳۹۶)، «تحلیل شیوه‌های استفاده از موسیقی ایران در سه اثر «اینرسی ۱»، «زامیاد» و «نقطه‌ای بود و دیگر هیچ نبود» به ترتیب از سید مهدی حسینی، علیرضا فرهنگ و کارن کیهانی» (موسوی‌فرد، ۱۳۹۸) و «بررسی و تحلیل شاخصه‌های مدال موسیقی ایرانی در «آوای کهن» اثر رضا والی» (وکیلی‌راد، ۱۳۹۹) بر تحلیل شیوه مواجهه آهنگ‌سازان ایرانی از مصالح موسیقی ایرانی متمرکز بوده‌اند. پایان‌نامه اول ضمن بررسی فنی و تکنیک آهنگ‌سازی چهار آهنگ‌ساز مشخص شده، به ارتباط فرهنگ و محیط تحصیل (ایالات متحده آمریکا، اتریش، ایران و روسیه) آنان بر شیوه به‌کارگیری مصالح موسیقایی پرداخته است. پایان‌نامه‌ی سوم نیز دارای رویکرد و خط‌مشی مشابه است. پایان‌نامه‌ی دوم به نحوه‌ی استفاده از موسیقی‌گردی در قطعه «باغ‌های پژمان» هوشنگ کامکار پرداخته است و یافته‌های این پژوهش را به‌عنوان راهنما برای آهنگ‌سازان با گرایش موسیقی ملی و محلی می‌داند. آخرین عنوان به استفاده از بستر مدال موسیقی ثبت‌شده در ردیف و نحوه‌ی ترکیب آن با گام‌های تمام‌پرده، کروماتیک و اکتاتونیک و سیر نغمگی پرداخته است. پایان‌نامه‌ی «آهنگ‌سازی در موسیقی ایرانی برای کودکان براساس آثار ارف و بارتوک نمونه‌های موردی چهل قطعه برای پیانو و برای کودکان» (ایمانی‌گنزق، ۱۳۹۹) به موسیقی کودک اختصاص یافته است. در این پژوهش از سه منظر فرم، هارمونی و ملودی به دو قطعه مذکور پرداخته شده و نتایج مستخرج به‌عنوان شاخصه‌هایی برای آهنگ‌سازی موسیقی کودک به‌صورت عملی و در تنظیم چهار قطعه موسیقی محلی ایران برای کودکان در انتهای پژوهش نمود یافته است.

گروه پنجم: پداگوژی موسیقی

سه پایان‌نامه این گروه در دو زیرگروه با کد ۵/۱ مربوط به آموزش‌های غیرآوازی و کد ۵/۲ مربوط به مسائل آموزش و پداگوژی آواز تقسیم‌بندی شده‌اند. نظر به تنوع منابع مکتوب آموزش هارمونی که به زبان فارسی برگردان شده‌اند، پژوهش‌گر در پایان‌نامه «مقایسه تطبیقی روند آموزش هارمونی در منابع ترجمه‌شده به زبان فارسی» (خیرآبادی، ۱۳۹۷) با تطبیق کتب هارمونی به بررسی تفاوت‌ها با یکدیگر پرداخته است که به‌عنوان نتیجه به مواردی چون نبود برخی مفاهیم در برخی کتب، عدم هماهنگی روش آموزش، بررسی تاریخ تحول هارمونی در برخی کتب، عدم وجود کتاب خودآموز و تفاوت در روند تمرینات ارایه‌شده اشاره شده است. میرفندرسکی (۱۳۹۸) در پایان‌نامه‌ی خود با عنوان «مطالعه تطبیقی برنامه آموزشی رشته آهنگ‌سازی در مقطع ارشد بین دانشگاه هنر با دانشگاه ام‌د و فلوریدا» با بررسی و تطبیق برنامه‌ی آموزش رشته‌ی آهنگ‌سازی در مقطع ارشد در سه دانشگاه، به ارایه‌ی پیشنهاداتی برای بهبود امر آموزش و ارتقاء برنامه آموزشی مقطع کارشناسی ارشد رشته‌ی آهنگ‌سازی در دانشکده موسیقی دانشگاه هنر و هم‌چنین بررسی موانع رشد و علل سکون این دانشکده از نظر آموزشی در کنار عوامل رشد و تحرک آن پرداخته است.

پایان‌نامه «آسیب‌شناسی پداگوژی آواز کلاسیک غربی در ایران (۹۳-۱۳۷۳)» (شاهرودی، ۱۳۹۳) با روش پژوهش تاریخی به موانع و چالش‌های فراگیری آواز کلاسیک غربی از سه منظر پداگوژیک، فرهنگی-سیاسی و چالش‌های زبان پرداخته است که در این میان، عدم آرایه این رشته در برنامه آموزشی تحصیلات دانشگاهی را مهم‌ترین عامل و مانع ارزیابی کرده است. این پایان‌نامه در ۳۰ صفحه از شیوه‌نامه‌ی نگارش پایان‌نامه پیروی نکرده است.

گروه ششم: سایر موضوعات

این گروه شامل پایان‌نامه‌هایی می‌شود که در هیچ‌یک از گروه‌ها و کدهای پیشین قرار نمی‌گرفتند که به چرایی این امر در هر زیرگروه پرداخته خواهد شد. سه کد ۶/۱، ۶/۲ و ۶/۳ به ترتیب با نام‌های «ترکیبی از مباحث نظری و تحلیل پایان‌نامه عملی»، «بازنویسی پارتیتور» و «موسیقی چندرسانه‌ای» هستند. نخستین کد در سه عنوان به پایان‌نامه‌هایی اختصاص دارد که در آن هم به تحلیل قطعه پایان‌نامه عملی پرداخته شده است و هم دارای بخش پژوهشی مستقل از اثر است. به عبارت دیگر این کد ترکیب کد ۱/۲ با سایر کدها است.

سه عنوان «تجزیه و تحلیل موومان سمفونیک پیر چنگی» (برخوردار، ۱۳۹۱)، «آهنگ‌سازی برای ارکستر و الکتروآکوستیک» (قاضی‌زاده، ۱۳۹۶) و «انتزاع برای ارکستر: ترجمه‌ی موسیقایی تابلوی ترکیب‌بندی شماره‌ی هشت اثر واسیلی کاندینسکی (تلاشی در جهت برقراری تناظری بین عناصر و مفاهیم موسیقی و نقاشی)» (خوش‌سبک، ۱۳۹۶) مشمول قرار گرفتن در کد ۶/۱ هستند.

پایان‌نامه‌ی نخست در واقع تجزیه و تحلیل قطعه بخش عملی دانشجو با عنوان «پوئم سمفونی پیر چنگی در هفت اپیزود» و هم‌چنین قطعه دوم دانشجو با عنوان «جادوگر مجار» بوده، اما با توجه به اینکه پژوهش‌گر در بخش ابتدایی پایان‌نامه‌ی خود به تحلیل داستان پیر چنگی از دفتر اول مثنوی معنوی مولانا پرداخته و هم‌چنین به مروری بر تاریخ پوئم سمفونی پرداخته است، مشمول قرارگیری در این کد می‌شود. دومین پایان‌نامه در سه فصل ابتدایی، به مصالح صوتی، ترکیب سازهای آکوستیک و عناصر الکترونیک، تمهیدات لازم جهت خلق و اجرای اثر الکتروآکوستیک و نقش و چالش‌های رهبری در موسیقی الکتروآکوستیک، و در دو فصل پایانی به تجزیه و تحلیل دو قطعه پایان‌نامه عملی خود پرداخته است. در آخرین پایان‌نامه این کد ضمن برقراری تناظر میان تابلو نقاشی «ترکیب‌بندی شماره ۸» اثر واسیلی کاندینسکی و اندیشه‌های آهنگ‌سازی معاصر، هلموت لآخنمان، به نحوه‌ی تأثیرپذیری دانشجو از تابلو مذکور (در واقع ترجمان موسیقایی این تابلو) در قطعه پایان‌نامه عملی خود با نام «انتزاع برای ارکستر» پرداخته شده است.

«بازنویسی پارتیتور قطعه‌ی «کاکوتی» اثر مرتضی حنانه» (محرابی، ۱۳۹۷) تنها پایان‌نامه‌ی کد ۶/۲ بوده که در آن تنها به بازنویسی کامپیوتری قطعه مذکور پرداخته است. بنابر آنچه که دانشجو قید کرده است، پارتیتور این قطعه مفقود بوده و بازنویسی آن تا حد امکان از طریق نسخه‌ی صوتی انجام شده است. این پایان‌نامه ضمن داشتن ایراد ساختاری از بابت فقدان کلیدواژه‌ها، فهرست منابع و بدنه اصلی، حاوی ایرادات نگارشی از جمله ایرادات املائی و عدم رعایت نیم‌فاصله نیز بوده است. به جز مواردی که ذکر شد، با توجه به این‌که پایان‌نامه به‌عنوان یک پژوهش علمی لازم است که سوال یا سوالاتی را از دنیای پژوهش پاسخ داده و بر داده‌ها بی‌افزاید، چگونگی امکان دفاع این پایان‌نامه جای پرسش دارد.

پایان‌نامه «نقش لایت موتیف در طراحی موسیقی متن بازی‌های رایانه‌ای» (اصل‌مند، ۱۳۹۸) در حیطه‌ی

موسیقی چندرسانه‌ای بوده و به معیارها، ضرورت و چالش‌های طراحی لایت‌موتیف برای موسیقی بازی‌های رایانه‌ای پرداخته است.

نتیجه‌گیری

این پژوهش به بررسی دویست و پانزده پایان‌نامه مقطع کارشناسی ارشد رشته‌ی آهنگ‌سازی در دو مرکز آموزش عالی دولتی شامل دانشگاه هنر و پردیس هنرهای زیبای دانشگاه تهران در بازه‌ی زمانی سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۰ پرداخت. برای طبقه‌بندی کاربردی پایان‌نامه‌ها، با در نظر گرفتن عنوان، چکیده و تحلیل محتوا، شش گروه اصلی شامل «تجزیه و تحلیل آثار آهنگ‌سازی»، «مطالعات میان‌رشته‌ای»، «موسیقی‌شناسی»، «علوم آهنگ‌سازی»، «پداگوژی موسیقی» و «سایر موضوعات» تشکیل و برای هرکدام زیرگروه‌هایی تعیین شد که مجموع آن‌ها ۲۱ زیرگروه موضوعی با کدهای منحصر به فرد بود. از نخستین گروه دانش‌آموختگان دانشکده‌ی موسیقی دانشگاه هنر در سال ۱۳۸۱ تا ابتدای سال ۱۳۹۰، بخش نظری دانشجویان منحصر به تحلیل قطعه بخش (پایان‌نامه) عملی آنان بوده است. اما این روند از ابتدای سال ۱۳۹۰- که شروع بازه‌ی زمانی پژوهش حاضر نیز بود- شکسته شده و تنوع موضوعی بیشتری رقم خورد. در پردیس هنرهای زیبای دانشگاه تهران از نخستین گروه دانش‌آموختگان در سال ۱۳۸۸ تا سال ۱۴۰۰ روند ثابتی دنبال شده و موضوع پایان‌نامه‌های نظری دانش‌آموختگان این دانشگاه، جز در مواردی محدود که شامل ۷ عنوان از مجموع ۷۷ عنوان دفاع شده است، تحلیل قطعه بخش عملی بوده است. موضوعات مربوط به پداگوژی آواز، موسیقی چندرسانه‌ای، بازنویسی پارتیتور، مطالعات میان‌رشته‌ای موسیقی و سایر هنرهای زیبا و در آخر مطالعات نظری فرم و ساختار در موسیقی، کمترین موضوعات پژوهشی بوده است.

از جمله حوزه‌های جدید پژوهشی می‌توان به مطالعات بین‌رشته‌ای موسیقی اشاره کرد که از سال ۱۳۹۶ با ۱۹ عنوان در دانشگاه هنر و ۲ عنوان در دانشگاه تهران آغاز شده بود. اما آنچه که واضح است سهم گسترده‌ی پایان‌نامه‌های حوزه‌ی تجزیه و تحلیل (کد ۱) در هر دو دانشگاه بوده که برابر با ۶۹٪ کل پایان‌نامه‌های دفاع شده هر دو دانشگاه در بازه‌ی زمانی این پژوهش بوده است (۱۴۷ عنوان). به جز حوزه‌ی تجزیه و تحلیل قطعات، مطالعات پیرامون آفرینش در آهنگ‌سازی ایرانی و مطالعات تاریخی و تطبیقی موسیقی نیز بیشترین فراوانی پایان‌نامه را در دانشگاه هنر به خود اختصاص داده بودند.

نظر به نتایج واکاوی توزیع فراوانی روش‌های پژوهش، روش توصیفی تقریباً تا نیمه‌های دهه‌ی ۹۰ روند ثابتی داشته و در نیمه‌ی دوم این دهه همراه با افت و خیز بوده است به گونه‌ای که در سال ۱۴۰۰ شاهد کمترین تعداد پایان‌نامه‌های با روش توصیفی در دهه‌ی ۹۰ هستیم. در سوی دیگر، این روش پژوهش در سال‌های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۸ بیشترین رشد را داشته است. از جمله دلایل چیرگی روش پژوهش توصیفی بر سایر روش‌ها، کثرت پایان‌نامه‌های حیطه‌ی تجزیه و تحلیل آثار آهنگ‌سازی و رویکرد توصیفی آنان نسبت به مسائل هارمونیک، فرمال، سازآرایی و غیره بوده است.

متنوع‌ترین روش‌های پژوهش، در پژوهش‌های سال‌های ۱۳۹۳ و ۱۳۹۹ مورد استفاده قرار گرفته است که دلیل آن را می‌توان تنوع موضوعات و نیازمندی به استفاده از روش‌های غیرتوصیفی دانست. از جمله این روش‌ها، پژوهش تجربی و علی-تطبیقی بوده که در سال ۱۳۹۳ مورد توجه قرار گرفته است. با این حال، نوسان در تعدد روش‌های پژوهش در این دامنه‌ی زمانی، به جز روش توصیفی دیده می‌شود یا به عبارت دیگر

روند فراوانی آن‌ها از الگوی خاصی پیروی نکرده است.

تنوع روش‌های پژوهش به‌کار رفته در پایان‌نامه‌های دانشگاه هنر بیش از دانشگاه تهران بوده است به‌گونه‌ای که در پایان‌نامه‌های دانشگاه هنر از پنج روش پژوهش و در دانشگاه تهران از دو روش استفاده شده است و چنان‌که اشاره شد، این امر معلول تنوع عناوین و روش‌های پژوهشی مقتضی هر پژوهش بوده است.

در دانشگاه تهران روش پژوهش توصیفی روند ثابتی را تجربه کرده است اما این روند در سال ۱۴۰۰ به نظر متوقف شده است. علت این موضوع را با توجه به نتایج مستخرج از گزارش رسمی کارشناس آموزش گروه موسیقی پردیس هنرهای زیبای دانشگاه تهران می‌توان تنها دفاع انجام‌شده در این سال دانست که بر این اساس حذف یا توقف استفاده از روش پژوهش توصیفی با قطعیت قابل نتیجه‌گیری نیست.

تعداد کل کلیدواژه‌ها برابر با ۱۰۴۹ کلیدواژه و با حذف کلیدواژه‌های تکراری برابر با ۷۴۸ عدد منحصر بود که ۴۰ کلیدواژه به‌طور مشترک در پایان‌نامه‌های هر دو دانشگاه مورد استفاده قرار گرفته بودند. کلیدواژه‌هایی چون «هارمونی» و «فرم» با تکرارهای بیش از ۲۰ بار در صدر قرار دارند. در دانشگاه هنر بیشترین فراوانی متعلق به کلیدواژه‌های «هارمونی»، «فرم»، «آهنگ‌سازی» و «آهنگ‌سازان ایرانی» و در دانشگاه تهران بیشترین فراوانی متعلق به کلیدواژه‌های «سونات»، «هارمونی»، «فرم»، «آهنگ‌سازی» و «ارکستراسیون» بوده است. می‌توان نتیجه گرفت که تحلیل هارمونیک و فرمال به‌طور کلی مورد توجه ویژه دانشجویان در رشته‌ی آهنگ‌سازی قرار دارد که منطبق با نتایج حاصل از فراوانی پایان‌نامه‌های کد ۱/۱ و ۱/۲ در بخش پیشین است. پایان‌نامه‌های فاقد کلیدواژه برابر با ۲۶ عنوان مربوط به دانشگاه هنر و سه عنوان مربوط به دانشگاه تهران بود. برخی از کلیدواژه‌ها به‌صورت ترکیبی با سایر کلمات استفاده شده‌اند که از جمله پرکاربردترین آنان می‌توان به «موسیقی» (مانند «موسیقی کلاسیک»، «موسیقی معاصر» و «موسیقی ایرانی»)، «تحلیل» و «موومان» اشاره کرد.

تشکر و قدردانی

از خانم لیلا زندگی، آقای احسان عبایی، و خانم پریا آلاستی برای تسهیل دسترسی به پایان‌نامه‌ها سپاسگزاریم.

فهرست منابع

- احمدی، مهدی (۱۳۹۱)، سیاوچمانه، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
- آرامش‌نژاد، آرش (۱۳۹۰)، ساختار موسیقی آتنال، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
- آراین‌مهر، مهدی (۱۳۹۸)، نقش چندصدایی و هماهنگی در کارگان آثار سمفونیک ایران (۱۳۹۰-۱۲۹۰)، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
- آستانه‌ها، هومن (۱۳۹۴)، قطعه‌ای برای ارکستر، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، پردیس هنرهای زیبا، دانشگاه تهران.
- اسدالله‌خان‌والی، حسین (۱۳۹۶)، بررسی شیوه‌های استفاده از مصالح موسیقی ایرانی در آثار رضا‌والی، نادر مشایخی، حمیدرضا دیبازر، محمدرضا تفضلی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
- اسلامی‌زاده، فرهاد (۱۳۹۷)، مطالعه‌ی تحلیلی نمود فلسفه‌ی شوپنهاور در موسیقی‌درام ریشارد واگنر، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
- اسماعیلی، فرید (۱۳۹۷)، بررسی فضای مدال، ارکستراسیون و ارتباط با درام در موسیقی سریال سربداران، پایان‌نامه

- کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
- اصفهانی، سام (۱۳۹۶)، بررسی تطبیقی باله‌های پتروشکا و ماندلین شگفت‌انگیز، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
- اصل‌مند، سید مصطفی (۱۳۹۸)، نقش لایت موتیف در طراحی موسیقی متن بازی‌های رایانه‌ای، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
- افسری قره‌چپوق، زویا (۱۳۹۶)، زایش امر نو از بطن سنت با نگاهی به موومان اول سمفنی شماره پنج گوستاو مالر، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
- افسریان، سید سبحان (۱۳۹۳)، بررسی ساختار موسیقایی اجراهای زورخانه‌ای شهر تهران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
- امامی، سروش (۱۳۹۸)، بهره‌گیری از مؤلفه‌های موسیقی آنا تولی در دو قطعه‌ی سونیت قویون بابا و تم و واریاسیون در ر مینور اثر کارلو دومینیکونی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
- انوری، سعید (۱۳۹۷)، تحلیلی موسیقایی از رمان بوف کور، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
- ایمانی گنزق، سینا (۱۳۹۹)، آهنگ‌سازی در موسیقی ایرانی برای کودکان براساس آثار ارف و بارتک: نمونه‌های موردی «چهل قطعه برای پیانو» و «برای کودکان»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
- بذرافکن، ابراهیم (۱۳۹۴)، تأثیر موسیقی آنتال غرب بر موسیقیدانان ایرانی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
- برخوردار، بهار (۱۳۹۱)، تجزیه و تحلیل موومان سمفونیک پیرچنگی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
- پاشازاده، اشکان (۱۳۹۸)، نگاهی تحلیلی به سبک‌شناسی در آثار علیرضا مشایخی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
- پناهی، مهدی (۱۳۹۰)، کاپریچیو برای ویولن و ارکستر، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، پردیس هنرهای زیبا، دانشگاه تهران.
- پنجعلی پورسنگری، محمدرسول (۱۳۹۲)، سرچشمه‌های آفرینش و اجرای موسیقی در خیابان‌های شهر تهران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
- تدین موسوی، مهرداد (۱۳۹۸)، مطالعه رویکردهای تحلیلی سخنرانی‌های لئونارد برنستاین با عنوان موسیقی به کجا می‌رود؟، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
- جزء رضائی، امیرحسین (۱۳۹۳)، سمفونی شماره یک، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، پردیس هنرهای زیبا، دانشگاه تهران.
- جسمی، ایمان (۱۳۹۴)، بررسی تکنیک‌های معاصر نوازندگی گیتار کلاسیک، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، پردیس هنرهای زیبا، دانشگاه تهران.
- جلال‌الدین، مازیار (۱۳۹۶)، رویکرد پیترو گابریل به موسیقی فیلم، با نگاه موردی به موسیقی فیلم آخرین وسوسه‌ی مسیح، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
- جوهری، سمانه (۱۳۹۵)، مقایسه‌ی سه ژانر مختلف در آثار انیو موریکونه مورد پژوهش: سینما پارادیزو، روزی روزگاری در آمریکا، به خاطر یک مشت دلار، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
- چاهیان، مؤگان (۱۳۹۵)، بررسی و تحلیل تکنیک‌های آوازی مقام‌های لو و هرای، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
- چنگانی، حامد (۱۴۰۰)، بررسی تطبیقی نت‌نگاری نوین در آثار آهنگ‌سازان معاصر (مطالعه موردی بانسی، "۸۳۷"، کهکشان مارپیچ، اتود ۲ فریمن، کتناکت و طلسم باران)، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
- حسن‌زاده، دلاور (۱۳۹۶)، بررسی شیوه‌های استفاده از الحان محلی کُردی در باغ‌های پژمان هوشنگ کامکار، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
- حسین‌آبادی، فرزاد (۱۳۹۸)، بررسی نسبت فواصل مدهای موسیقی دستگاهی ایران و مقایسه آن با تئوری‌های مطبوعیت فواصل برای خلق چندصدایی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.

- حق پرست حساس، مصطفی (۱۳۹۹)، بررسی نقش فاصله‌ها و تن‌های فرعی و کارکرد آن‌ها در شکل‌گیری محور مدال در ساختار موسیقی کلاسیک ایرانی و کاربرد آن‌ها در آهنگ‌سازی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
- خاکی، غلامرضا (۱۳۹۱)، روش تحقیق با رویکرد پایان‌نامه نویسی، تهران: فوژان.
- خداداد، عبدالحمید (۱۳۹۲)، قطعه «عقل سرخ» برای ارکستر اپوس ۱، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، پردیس هنرهای زیبا، دانشگاه تهران.
- خراسانی، نسیم (۱۳۹۰)، موومان سمفونیک، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، پردیس هنرهای زیبا، دانشگاه تهران.
- خلیلی، بهرنگ (۱۳۹۱)، بررسی اجمالی تکنیک‌های آهنگ‌سازی قرن بیستم از دیدگاه سازماندهی اصوات، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
- خنافری، فراز (۱۳۹۳)، فرم در موسیقی ایرانی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
- خوش‌سبک، امین (۱۳۹۶)، انتزاع برای ارکستر: ترجمه‌ی موسیقایی تابلوی ترکیب‌بندی شماره‌ی هشت اثر واسیلی کاندینسکی (تلاشی در جهت برقراری تناظری بین عناصر و مفاهیم موسیقی و نقاشی)، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، پردیس هنرهای زیبا، دانشگاه تهران.
- خیرآبادی، سینا (۱۳۹۷)، مقایسه تطبیقی روند آموزش هارمنی، در منابع ترجمه‌شده به زبان فارسی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
- دارابی، حسام (۱۳۹۸)، یک قطعه برای ارکستر، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، پردیس هنرهای زیبا، دانشگاه تهران.
- دریسی، محمدرضا (۱۳۹۶)، بررسی ریز پرده‌ها در آثار چارلز آیوز، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
- دژآهنگ، الیاس (۱۳۹۱)، بررسی تغییرات لایت موتیف زیگفرید در پرده‌ی دوم اپرای زیگفرید، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
- دعبول، دیما (۱۳۹۸)، مطالعه موسیقی فیلم لارنس عرب از منظر کارکرد دراماتیک، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
- دیوسالار، مهریار (۱۳۹۸)، تجلی هویت ایرانی در «کاپریس برای پیانو و ارکستر» اثر مرتضی حنانه، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
- ذکریایی، شوکا (۱۳۹۹)، مطالعه‌ی ساختار ارکسترال در ارکستر مضرابی حسین دهلوی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
- رحمتی، حمید (۱۳۹۶)، قطعه‌ای برای ارکستر و اصوات الکترونیک، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، پردیس هنرهای زیبا، دانشگاه تهران.
- رشیدی‌زاده، مونا (۱۳۸۵)، بررسی و تحلیل موضوعی مقالات نشریات ادواری معتبر علوم انسانی در سال ۱۳۸۲، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شیراز.
- زریون، علی (۱۳۹۲)، بررسی ریتم و متر به‌عنوان دو عنصر برجسته آهنگ‌سازی در پرستش بهار اثر ایگور استراوینسکی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
- زگردی، سید محمد (۱۳۹۵). تجزیه و تحلیل رنگین‌کمان موسیقایی: مطالعه کارکردهای رفتارشناسی شنونده، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
- ساریخانی، شاهین (۱۳۹۴)، بررسی پولی‌فونی در شش پرلود و فوگ از مجموعه پرلود و فوگ‌های شوستاکوویچ، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
- سیداحمدی زاویه، سیده سارا (۱۳۹۱)، ریشه‌یابی شباهت‌های موسیقایی میان ایران و مجارستان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
- شاملو، رودابه (۱۳۹۰)، قطعه برای ارکستر و آواز بر اساس اشعار احمد شاملو با عنوان خنیاگر لاله‌زار، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، پردیس هنرهای زیبا، دانشگاه تهران.
- شاهرودی، الهه (۱۳۹۳)، آسیب‌شناسی پداگوژی آواز کلاسیک غربی در ایران (۱۳۷۳-۹۳)، پایان‌نامه کارشناسی ارشد،

- دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
- شرفی، آزاده (۱۳۹۵)، مومنان سمفونیک، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، پردیس هنرهای زیبا، دانشگاه تهران.
 - شفاف، رضا (۱۳۹۸)، آنتولوژی کوارتت زهی در آثار آهنگ‌سازان ایرانی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
 - شمس مورکانی، آسیه (۱۳۹۴)، شاهنامه‌خوانی در ایل بختیاری، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
 - شناسا، رهام (۱۳۹۳)، تحلیل و بررسی اپرای دیونیزس اثر ولفگانگ ریم؛ روایت داستانی، نمادگزینی و تکنیک‌های آهنگ‌سازی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
 - عابری زاهد، صدف (۱۳۹۶)، تحلیل رویکرد هیندمیت به موسیقی بر پایه سخنرانی‌های دانشگاه هاروارد، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
 - عالی‌پور هفشجانی، امیر (۱۳۹۷)، زمان و فضای ژاپنی در موسیقی ترو تاکمیتسو، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
 - عطاری، آیدا (۱۳۹۲)، بررسی تحلیلی موسیقی رقص‌های شمال خراسان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
 - علم، سحاب (۱۳۹۵)، بررسی مزایا و مشکلات ارکستر سازهای ایرانی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
 - علی‌محمدی، حامد (۱۳۹۶)، تجلی هویت ایرانی در باله امپرسین اثر احمد پژمان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
 - عموجوادی، محمدرضا (۱۳۹۰)، بررسی نشانه‌های زیباشناسی نئوکلاسیک، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
 - عین‌علی، عاطفه (۱۳۹۳)، ارایه‌ی راهکاری برای هارمونیزه کردن، بر مبنای ساختار فواصل دستگاه سه‌گانه، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
 - فخرطباطبایی، اشکان (۱۳۹۲)، ارتباطات مغزی مرتبط با حس کسل‌کنندگی فاعلی در ادراک موسیقی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
 - فرجی، کیکاوس (۱۳۹۶)، قطعه‌ای برای ارکستر بزرگ، گروه کر و پرفورمر، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، پردیس هنرهای زیبا، دانشگاه تهران.
 - فقیه نصیری، بصیر (۱۳۹۲)، بررسی تکنیک‌های آهنگ‌سازی بلا بارتوک، در جهت استفاده از امکانات موسیقی ایران (مطالعه‌ی موردی: موسیقی محلی)، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
 - قاضی‌زاده، رخشا (۱۳۹۶)، آهنگ‌سازی برای ارکستر و الکتروآکوستیک، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، پردیس هنرهای زیبا، دانشگاه تهران.
 - قدیانی، یگانه (۱۴۰۰)، مطالعه‌ی تطبیقی ترکیب‌بندی عناصر در آثار موسیقی و نقاشی دوره‌ی رمانتیک با تکیه بر ذائقه‌ی دانشجویان موسیقی در ایران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
 - کریمی، نیلوفر (۱۳۹۱)، بررسی میکروپلی فونی در آثار لیگتی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
 - کیانی‌ده‌کیانی، آرشام (۱۳۹۷)، کاتالوگ توصیفی از آثار سمفونیک آهنگ‌سازان ایرانی از ابتدا تا پایان سال ۱۳۹۵، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
 - لطفی، مهدی (۱۳۹۴)، استخراج هارمونی از ملودی در موسیقی ایرانی بر اساس دیدگاه‌های: مرتضی حنانه، شریف لطفی و داریوش طلایی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
 - محرابی، محمد (۱۳۹۷)، بازنویسی پارتیتور قطعه‌ی «کاکوتی» اثر «مرتضی حنانه»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
 - محمدی‌فر، جبرئیل (۱۳۹۶)، تحلیل محتوای موضوعی و روش‌شناسی پایان‌نامه‌ها و رساله‌های تحصیلات تکمیلی رشته

- مهندسی مکانیک دانشگاه تبریز از ابتدای سال ۱۳۹۰ تا پایان سال ۱۳۹۶، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تبریز.
- محمودی، امیر (۱۳۹۵)، نگرشی به آهنگ‌سازی بر اساس گوشه‌های اصلی دستگاه شور بر روی گیتار میکروتونال، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
 - مرشدی، مسعود (۱۳۹۹)، مقایسه ارتباط هارمونیک‌ها با میکروتون‌های موسیقی اسپکترال و میکروتون‌های موسیقی دستگاهی ایران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
 - منیبی، رزین (۱۳۹۸)، مرزها: یک قطعه برای ارکستر (با نگاهی بر مقاله «مفهوم امر سیاسی» اثر کارل اشمیت)، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، پردیس هنرهای زیبا، دانشگاه تهران.
 - موسوی‌فرد، سید سینا (۱۳۹۸)، تحلیل شیوه‌های استفاده از موسیقی ایران در سه اثر «اینرسی ۱»، «زامیاد» و «نقطه‌ای بود و دیگر هیچ نبود» به ترتیب از سید مهدی حسینی، علیرضا فرهنگ و کارن کیهانی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
 - میربهبشتی‌مقام، مهسا (۱۳۹۹)، سیر تطور آهنگ‌سازی چندصدایی به شیوه‌ی غربی در ایران در ده‌های ۱۳۲۰ تا ۱۳۵۰، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
 - میرزایی، مهرداد (۱۳۹۶)، کارکرد نشانه‌های موسیقایی در آوازهای مرگ کودکان اثر گوستاو مالر، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
 - میرفندرسکی، سید مجید (۱۳۹۸)، مطالعه‌ی تطبیقی برنامه‌ی آموزشی رشته‌ی آهنگ‌سازی در مقطع ارشد بین دانشگاه هنر با دانشگاه ام‌دو، فلوریدا، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
 - میری، محمدعلی (۱۳۹۱)، سمفونی در سه موومان (سمفونی فارس)، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، پردیس هنرهای زیبا، دانشگاه تهران.
 - نادریان، عرفان (۱۳۹۶)، بررسی تأثیر نسبت‌های بسامدی نت‌ها در ملایمت فواصل، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
 - نصری رودسری، ستاره (۱۳۹۵)، تنالیت، پنتاتونیسیم و هارمونی پارالل در آثار دبوسی (پرلودها برای پیانو سولو)، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
 - نمکی، عرفان. (۱۳۹۹)، «تحلیل موضوعی و روش‌شناسی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد رشته نوازندگی ساز جهانی در دانشگاه‌های دولتی ایران از سال ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۸»، نشریه هنرهای زیبا - هنرهای نمایشی و موسیقی، شماره (۲۷)، صفحه‌های ۱۷-۲۶.
 - هوشمند، بهزاد (۱۳۹۸)، واکاوی مفهوم رسانه در نقد موسیقایی ادوارد سعید، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
 - وکیلی راد، مهدی (۱۳۹۹)، بررسی و تحلیل شاخصه‌های مدال موسیقی ایرانی در «آوای کهن»، اثر رضا والی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده موسیقی، دانشگاه هنر.
 - یوسفی، محمدهادی (۱۴۰۰)، بررسی الگوهای ریتمیک-کشتی بوق ماشین و ارتباط آن‌ها با الگوهای ریتمیک موسیقایی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، پردیس هنرهای زیبا، دانشگاه تهران.

Received: 2023/12/20
Accepted: 2024/01/27
Published: 2024/02/29

Research methodologies and Thematic Analysis of Masters' Theses Statements of Music Composition in Iran's State Universities from 2011 to 2021

Seyed Pouria Nasiri, M.A. student, Department of Music Composition, Faculty of Music, University of Art, Tehran, Iran.
Hamid Askari Rabori, Assistant Professor, Department of World Music Playing, Faculty of Music, University of Art, Tehran, Iran.

Abstract

Graduate theses have consistently held paramount significance as pivotal reference sources within academic and scientific spheres. This article adopts the methodology of thematic analysis to delve comprehensively into 215 Master's theses encompassing the domain of Music Composition. These theses were conducted during the period spanning from 2011 to 2021 in two Iranian state universities: the Faculty of Music at the University of Art and the Department of Music, Faculty of Fine Arts at the University of Tehran. This research aims to address the following questions: 1) In what thematic categories are the theses in the field of composition classified? 2) Which types of research methodology have been utilized in this field? 3) What are the most and least researched topics in the field of Music Composition? and 4) Which keywords have been predominantly employed in the theses? Similar prior research has critically analyzed thematic content in theses and articles within Iranian universities, primarily focusing on humanities, arts, and engineering sciences. The required information for the present study including titles, abstracts, and keywords, has been collected through a library-based approach. Using a descriptive-analytical method and based on the content of the theses, thematic categorization and methodology classification have been undertaken. By examining titles, abstracts, and content analysis, the theses have been categorized into six main groups, which are as follows: "Analysis of Compositional Works", "Interdisciplinary Studies", "Musicology", "Composition Sciences", "Music Pedagogy", and "Miscellaneous Topics". The outcomes of the analysis indicate that topics such as "Analysis of Compositional Works" and "Historical and Comparative Music Studies" have garnered the most attention. On the other hand, subjects like "Interdisciplinary Studies in Sociology and Music" and "Interdisciplinary Studies in Fine Arts and Music" encompass the least represented titles. Thesis research methods leading to five categorized methods: Descriptive, Historical, Experimental, Casual Comparative and Correlation. The descriptive method was the most commonly used. Keywords such as "Harmony" and "Form" are prominently repeated over 20 times, indicating that harmonic and formal analysis are of particular interest to students in the field of music composition research topics.

Keywords: Graduate Studies in Music, Methodology and Thematic Analysis, Music Composition, Music Theses.